ERZURUM'UN COĞRAFİ İŞARETLERDE SON DURUMU

Son yıllarda coğrafi işaretlerin önemi gerek dünyada gerekse ülkemizde giderek anlaşılmaya başlanmıştır. Cİ sistemi, geçmişi oldukça eskiye dayanan, tescil altına alınan ürünleri koruyan ve benzerlerinden ayırt eden sınai ve mülkiyet haklarından birisidir. Daha önceki yazılarımızda da belirttiğimiz gibi coğrafi işaret (Cİ); yöresel olarak da isimlendirilen bir ürünün orijinini/menşeini belirtmekle kalmayıp sahip olduğu karakteristik özellikleri ile benzerlerinden ayrıldığını tescil eden ve ürünün kendisini, üreticilerini aynı zamanda tüketiciyi de koruma altına alan tescil işlemleridir. Bu tescil türleri menşe adı, mahreç işareti olmak üzere iki türdür ve bu tür tescillere yönelik logolar aşağıda yer almaktadır.

Menşe Adı **Mahreç İşareti**

Kaynak: www.ci.gov.tr

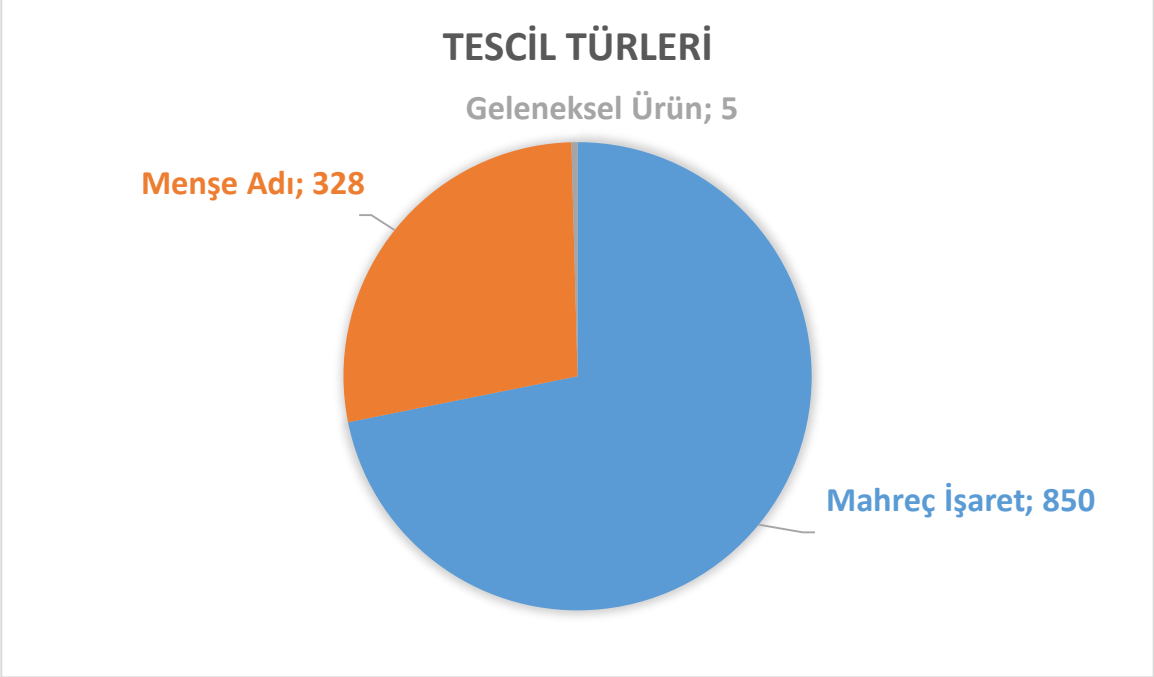
Bu iki tescil türünde değerlendirilmeyen ancak bir ürünü tanımlarken en az otuz yıl süreyle kullanıldığı kanıtlanan isimler, ilgili yasa gereği geleneksel üretim veya işleme yöntemi ya da geleneksel bileşimden kaynaklanması ve geleneksel hammadde veya malzemeden üretilmiş olması durumunda geleneksel ürün adı olarak tanımlanabilir. Geleneksel ürün adlarında sınırları belli bir coğrafi alan belirlenmez.

Geleneksel Ürün Adı

Kaynak: www.ci.gov.tr

16 Ağustos 2022 itibariyle Türkiye'de gerçekleşen coğrafi işaretlere ait veriler aşağıdaki şekildedir.

Grafik.1. Türkiye Cİ Tescil Tür ve Sayıları

Kaynak: www.ci.gov.tr

Mahreç işaretli ürün sayısı **850 (%71,9)** iken, *menşe adlı* ürün sayısı **328 (%27,7)** ve geleneksel ürün sayısı ise sadece 5'tir. 2 bin 500 civarı Cİ tescilli ürün potansiyeli olduğu ifade edilen Türkiye'nin yirmi yedi yıl aradan geçmesine rağmen ürünlerin sadece yaklaşık yarısına (%47,1) yakınını tescil edip koruma altına almış olması daha yolun başında olduğunun bir göstergesi olarak değerlendirilebilir.

Şehirlere göre Cİ tescil durumu yine aşağıdaki tabloda belirtilmiştir.

Tablo.1. Türkiye'de En Fazla Cİ Tescilli Ürünleri Olan İller Sıralaması

SIRA NO	ŞEHİR ADI	MENŞE ADI	MAHREÇ İŞARETİ	TOPLAM
1	***GAZİANTEP***	*13*	*85*	**98**
2	***KONYA***	*8*	*48*	**56**
3	***DİYARBAKIR***	*4*	*43*	**47**
4	***AFYONKARAHİSAR***	*8*	*32*	**40**
5	***ŞANLIURFA***	*7*	*32*	**39**
6	***ANKARA***	*8*	*28*	**36**
7	***İZMİR***	*16*	*17*	**33**
8	***ERZURUM***	*5*	*25*	**30**

9	***MALATYA***	*7*	*23*	**30**
10	***KASTAMONU***	*4*	*23*	**27**
	TOPLAM	***80***	***356***	**436**

Kaynak: www.ci.gov.tr

İller arasında en fazla tescili 98 ürün ile Gaziantep almıştır. Konya'nın 56 tescilli ürünü bulunurken, Diyarbakır 47 tescilli ürün ile bu şehirleri takip etmektedir ve Türkiye'nin 81 ilinde en az 2 ürün Cİ tescili bulunmaktadır.

Erzurum son aldığı "*Erzurum Gliko*" ve "*Erzurum Şalgam Dolması*" tescilleri ile coğrafi işaret sayısını **30**'a yükseltmiş ve Türkiye genelinde iller sıralamasında **8.** sıraya yükselmiştir.

En fazla tescil alan ilk on şehre baktığımızda toplam tescilin yaklaşık 1/3'nün (%37) üzerinde bir miktarla bu illerde yoğunlaştığını görmekteyiz. Dolayısıyla bu şehirlerin Cİ potansiyellerinin yüksek olduğu veya Cİ farkındalığının ileri seviyede olduğu söylenebilir. Aynı zamanda bu illerde coğrafi işaretlere daha fazla önem verildiği şeklinde de yorum yapılabilir.

Coğrafi işaret uygulamaları işsizliğin azaltılmasına, bölge ekonomisinin gelişmesine, kırsal kalkınmanın desteklenmesine ve yöreye turistleri çekerek turizmin gelişimine önemli katkılar sunmaktadır. Üreticilerin, tüketicilerin ve politika yapıcıların bu konuda **bilgi ve farkındalığı arttırılmalı**, yörelerle özdeşleşmiş bu nadide ve eşsiz lezzetlere **sahip çıkılmalıdır**.

KAYNAKÇA

1. Denk, E. ve Sanalan-Bilici, N. (2021). Erzurum İlinin Coğrafi İşaret (Cİ) Almış Ürünlerinin Gastronomi Turizmi Kapsamında Değerlendirilmesi. *Gastroia: Journal of Gastronomy And Travel Research*, *5*(1), 102-122.

2.Denk, E. (2021). Türkiye'de Gastronomi Turizmi Açısından Coğrafi İşaretli Ürünler. *Journal of Silk Road Tourism Researches*, 1(1), 51-61.

3. Ankara Ticaret Odası, Türkiye'nin Lezzet Haritası, Erişim: 09.09.2021, https://www.turizmaktuel.com/haber/turkiye-8217-nin-lezzet-haritasi-cikarildi-8230